

Jäsen n:o 4**Albert Pfaler** (1857-1885)

Perustajajoukon kuopus, hauskanpitäjä, kansatieteen harrastaja, varapuheenjohtaja 1882–1884

Albert Pfaler eli lapsuutensa supisuomalaisilla syrjäseuduilla, ja Warénin ja Hällströmin ohella hän lienee kuulunut perustajajäsenten keskuudessa niihin, jotka parhaiten hallitsivat suomen kielen. Ensimmäiset ikävuotensa hän oli viettänyt Muoniossa, mutta 11-vuotiaasta lähtien koti oli Nurmeksessa Pohjois-Karjalassa, ja sieltä käsin hän kävi koulunsa Kuopion lyseossa. »Oleskeleminen perisuomalaisilla seuduilla juurrutti hänen totuudelle avonaiseen sydämeensä tulisen rakkauden kansaansa ja sen kieleen, jonka korottamisessa hän näki välttämättömän ehdon kansamme vastaiselle kehitykselle», kirjoitti Eliel Warén (1885) Pfalerin muistosanoissa.

Albert Pfaler oli papin poika kuten Äyräpää, Warén ja Durchmankin. Saksasta alun perin lähteneet Pfalerit (tai von Pfalerit, jo Albertin isoisä oli vaatimattomuuttaan jättänyt von-etuliitteen pois) olivat kuitenkin monessa polvessa olleet sotilaita, ja ehkä Albertin suomalaisuusaatteen taustassa löytyi hiven »runebergilaisuuttakin». Hänen isänsänsä oli nimittäin taistelut urhoollisesti Suomen sodassa, osallistunut Koljonvirran taisteluun ja saanut mitalinkin (von Pfaler 1976).

Uranvalinnassaan Albert Pfaler seurasi yhdeksän vuotta vanhempaa Edvard-veljeään, joka valmistui lääkäriksi 1880 ja Duodecimin perustamisen aikoihin toimi jo sotilaslääkärinä Vaasassa. Myös Edvard liittyi aikanaan seuran jäseneksi. Albert Pfaler kirjoittautui yliopistoon 19-vuotiaana ja liittyi Pohjalaiseen osakuntaan. Opinnot sujuiivat häneltä hyvin, minkä merkinä hänelle oli myönnetty Baeckin stipendi (edelleenkin Helsingin yliopistossa oleva 1869 perustettu stipendirahasto, joka tukee »varattomia, ahkeria ja kunnolliset elämäntavat omaavia Oulun läänistä kotoisin olevia lääketieteen opiskelijoita»; www.helsinki.fi/rahastot). Lääketieteen kandidaatin

QVOD DEVS OPTIME VERTAT

RESKANTE
IMPERIALI MAIESTATE

ALEXANDRO TERTIO

ROMANORUM SACRAE IMPERATORIS ET ARCHIDUCIS
MAGNO PRINCIPIS FINLANDIAE

PERMITTENTE
IMPERIALI CELSITUDINE

NICOLAO ALEXANDRIDE

MAGNO PRINCIPIS CAESARIS IMPERII SUCCESSORIS
IMPERIALIS ALEXANDRIAE IN FINLANDIA UNIVERSITATIS CANCELLARIO CAESARIO

EX DECRETO
AMPLISSIMI PHILOSOPHORVM IN EA UNIVERSITATE ORDINIS
ABSOLVIT OMNI SPECIMINE LEGITIMO

PHILOSOPHIAE MAGISTER

PUBERIO ET SOLLEMNI RITV CREATVS
OMNIBVSQVE IURIS DOCTRINIS IURIBVS ET PRIVILEGIIS MVRTVS EST
HELSINGIENSIS PRIDIE CALENDAS IVNIIAS ANNO MDCCCLXXXII

IUVENS SVTVIS AC MORIBVS PROBATE
ALBERT FERDINAND PFALER
PHILOSOPHIAE ET ARTIVM LIBERALIVM CANDIDATE

QVOD FACTVM
NOMINE MEO SVBSCRIPTO ET SIGILLO ORDINIS PHILOSOPHORVM ADPEXO
EGO CONFIRMO
LEGITIME CONSTITVTVS PROMOTOR

Sectus Otto Lundberg

1800-luvulla ennen ns. medikotiili-tutkinnon käyttöönottoa opiskelleet lääketieteen kandidaatit olivat peruskoulutukseltaan matemaattis-fyysisen osaston valmistumista filosofian kandidaatteja. Albert Pfalerin komea maisterintodistus (65 x 49 cm) vuodelta 1882 kuuluu Duodecim-seuran arkistoon. Valokuvannut Matti Ruotsalainen.

tutkinnon hän suoritti 23-vuotiaana. »Koulussa menestyi hän hyvästi, sillä opinnot menivät häneltä aina kuin leikki», kirjoitti Warén. Duodecimia perustettaessa hän oli vasta 23-vuotias ja perustajajoukon nuorin.

»Pakku» eli »Pahko» Pfaler oli Duodecimien perustamisen aikoihin jo näkyvä ylioppilasaktiivi, ja hänet oli mm. samana syksynä valittu ylioppilaskunnan hoitokomitean (valtuuskunnan) varsinaiseksi jäseneksi. Warénin mukaan »yhtä hyvin oli hänellä aikaa olla melkein joka paikassa mukana». Pakku oli näkyvästi fennomaani, joskin hänen kolme vuotta nuorempi pikkuveljensä Alfred (sekoittavasti A. Pfaler hänkin, ja sekaannuksia onkin tapahtunut, vrt. esim. Klinge 1968) oli tässä suhteessa vielä pontevampi. Alfred oli nimittäin suomalaisessa Nuijassa tunnettu äärilaidan aktivistifennomaani, ja hän kuului Kivekkään perustamaan K.P.T.-ryhmään ja toimi jopa sen puheenjohtajana. Pakku sen sijaan lukeutui Nuijassa maltillisempiin Danielson-Kalmaria kannattaviin »moderaatteihin» kuten Äyräpää, Warén ja monet muut duodecimilaiset. Ehkä Warén muisteli koko tätä ryhmää ja omaa aatemaailmaansaakin kirjoittaessaan, miten Pfaler »koko sydämestään antautui kansallisen herätyksen palvelukseen. Se ei kuitenkaan estänyt häntä antamasta asian mukaista arvoa henkilöille, jotka ovat tälle hänen hartaimmalle pyrinönsä joko vieraita tai vieläpä vastustajoitakin. Tämmöisellä itsenäisellä, mutta samalla vapaalla ja iloisella mielialalla voitti hän suureessa määrin puoluekantaan katsomatta kumpaliensa kunnioitusta ja rakkautta».

Duodecimien ensimmäisinä vuosina Albert Pfaler oli seuran ehdottomasti keskeisimpiä henkilöitä, vaikka hän etukäteen oli ilmaissut Äyräpäälle epäilynsä yrityksen onnistumisesta. Pfaler on ainoa perustajajäsenistä, jonka kanssa Äyräpään varmasti tiedetään suunnitelleen Duodecim-seuran perustamista ennen marraskuuta 1881. Vuoden 1889 vuosikokousillallisilla Äyräpää nimittäin kertoi, miten »Pahko Pfaler sanoi syvällä rintäännellensä Matille, kun tämä hänelle esitti semmoisen seuran perustamista, »int' går då» ja vaan pudistellut päätänsä» (Duodecim-seuran pöytäkirja 18.11.1889. Duodecim-seuran arkisto Ab2).

Warénin mukaan »jos tahtoisii kertoa mitä hän seuran jäsenenä vaikutti, niin saisi kertoa kaikki mitä seura on toiminut, sillä hän otti osaa kaikkiin sen töihin». Nämä eivät ole ylisanoja, sillä Pfaler todellakin mainitaan lähes joka ainoassa Duodecimien pöytäkirjassa vuosina 1881–1884 milloin missäkin yhteydessä. Perustamispöytäkirjan mukaan hän oli ehdolla myös seuran ensimmäiseksi sihteeriksi. Valituksi tuli kuitenkin Hällström, toinen suuri humoristi. Pakulla oli vanhojen pöytäkirjojen mukaan taito »irriteerata läsnäolevien risorius-lihasta», jutuillaan ja pöytäkirjoista olisi saattanut hänen laatiminaan tulla vielä värikkäämpiä. Hänen ideansa oli »Tumor albuksen» eli seuran oman humoristisen »sanomalehden» perustaminen, ja hänestä tuli lehden ensimmäinen päätoimittaja. Valitettavasti tätä Pahkun »erinomaisella taidolla ja esprit'illä» toimittamaa, käsikirjoitettua ja ilmeisesti vain yhtenä kappaleena ilmestynyttä kronikkaa ei ole säilynyt ainuttakaan kappaletta jälkipolville. Pfaler oli myös ensimmäisen sanastokomitean jäsen, ja hän toimi Duodecim-seuran varapuheenjohtajana 18.11.1882–18.11.1884. Toisin kuin aikaisemmissa historiikeissa on esitetty (esim. Johnsson 1931) Hillbom toimi varapuheenjohtajana vain 18.11.1882 asti ja sitten uudelleen 18.11.1885 alkaen.

Pfaler oli erittäin kiinnostunut kansanperinteestä ja hän keräsi perimätietoa pohjoiskarjalaisista parannustavoista oma-aloitteisilla keruumatkoillaan Nurmeksessa. Keräystuloksistaan hän kertoi Duodecimissa ensi kerran jo vuoden 1881 lopulla pitämässään esitelmässä. Lisäksi hän piti vuosikokousesitelmän 1883 otosikolla »Moniaita sanoja Suomen kansanmuinaisesta ja nykyisestä lääkitsemis-opista» sekä 1884 esityksen suomalaisista lääke- ja tautihaltijoista. Tämä esitys oli koottu mm. Lönnrotin ja Castrénin aineistojen pohjalta. Jälkimmäisten esitelmien pohjalta Pfaler kirjoitti artikkelit, joiden oli tarkoitus ilmestyä Duodecimien ensimmäisessä vuosikerrassa, mutta ne jäivät käsikirjoitusasteelle. Ne julkaistiin postuumisti Konrad Relanderin toimesta vuonna 1888, jolloin käsikirjoitukset löytyivät Pfalerin jäämistöstä (Pfaler 1888a, b). Pfaler yritti saada kansanperinteen keruun osaksi Duodecimien toimintaa, ja hän

Att Herr Medicinlicentiaten Albert Pfa-
ler osar och förmåga att i tal och
skrift uttrycka sig på svenska språket, hvilket
jehelikt 178 af Rådiga förordningen den 9 Maj
1881 förordas af sökanden till att i älsörande
gamla anställda tjänster i Finland utnämna
samt, sådant väder karmadlet anlygast. Helsing-
fors, den 15 December 1884.

Jaakko Forsman,
Profesor vid K. A. Alexanderssons
tekniska högskolan i Helsingfors.

Etta Läkarehelen Lisensinatti, Herrn A. S. Pfa-
ler, länsläkare och läroverste och som ut-
sänds uti luttua suomenkielillä, lottu-
jokkorta länin kautta. Helsingfors
Januarius 13 p:nä 1884.

J. H. Franberg,
Kalleja suomenkielisiä Hel-
singin Normaaliopistossa.

Albert Pfafer osasi sujuvasti sekä ruotsia että suomea kuten heti valmistumisen jälkeen hankitut kielitodistukset osoittavat.

ehdotti jo joulukuussa 1881, että »yhdistys kääntyisi tuttavien maalla asuvien lääkärin ja pappien puoleen pyynnöllä, että ne lukukinkeillä ja muilla virkamatkoillaan keräisivät kansan suusta parannuskeinoja ja tautikertomuksia sekä lähettäisivät ne yhdistyksen käytettäväksi. Näihin kertomuksiin nojautuen voisi ehdottajan mielestä yhdistys toimittaa tulevana keväänä Elias Lönnrotin kunniaksi ilmestyvään albumiin jonkun kirjoituksen, joka liikkuisi kansanlääkkeen ja kansan parannustapojen alalla». Asia ei kuitenkaan ottanut tulta.

Heti valmistuttuaan Pakku hakeutui viransijaiseksi Tornioon, mutta ura jäi lyhyeksi. Duodecimin perustajajäsenten kuopuksen kohtalona oli kuolla heistä ensimmäisenä, vain 27-vuotiaa-

na kaksi kuukautta sen jälkeen, kun hän oli saanut lääkärintutkinnon suoritettua. Aikakauskirja Duodecimin järjestyksessä toinen eli helmikuun 1885 numero alkoi hänen muistokirjoituksellaan. Pfaler oli aina ollut hyvin terve, ja hänen yöllinen äkkikuolemansa tuli suurena yllätyksenä. Syyksi epäiltiin niveltulehduksen jälkeistä sydänlihastulehdusta. Useissa sanomalehdissä ilmestyneissä nekrologeissa häntä kuvattiin aikaansaavaksi ja huumorintajuisen luonteensa vuoksi helposti ystäviä saaneeksi henkilöksi. Ruotsinkielisissä lehdissäkin muistettiin mainita, että »tillhörde han tolfvan, *Duodecim*». »Ne kaksitoista» olivat jo ensimmäisen kuollessa käsite.

Henkilötietoja

Pfaler, Albert Ferdinand, s. 27.11.1857 Muoniossa, k. 15.2.1885 Torniossa. Vanhemmat Muonion (sittemmin Nurmeksen) kirkkoherra lääninrovasti Karl Ferdinand Pfaler ja Ebba Adolfina Holmström.

Opinnot: Ylioppilas Kuopion lyseosta ja kirjoittautui Pohjalaiseen osakuntaan 1876, filosofian kandidaatti (fysis-matem.) 1879, filosofian maisteri 1882, Lääketieteen kandidaatti 1880 ja lääketieteen lisensiaatti 12.12.1884.

Työura: Pielisjärven (Nurmeksen) vt. piirilääkäri 16.8.–8.9.1882, vs. rautatielääkäri 13.4.–6.6. ja 30.7.–11.9.1884. Vaasan asevelvollisuuspataljoonan vt. lääkäri kesällä 1884. Mää-

rätty Tornion vt. piirilääkäriksi 15.12. 1884 alkaen kahden kuukauden ajaksi, kuoli määräyksen päättymispäivänä.

Jäsenyydet: Duodecim perustajajäsen 1881, Finska Läkarsällskapet 1884 (yllättäen häntä ei löydy Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran jäsenlistalta).

Kuoli naimattomana Torniossa »sydänhalpaukseen», haudattu Nurmekseen.

Albert Pfalerin nimi liittyy Duodecimin hallitsemaan Albert, Edvard ja Hanna Pfalerin rahastoon, joka perustettiin vanhemman lääkäriveljen ja tämän vaimon testamentissa määrätyillä varoilla 1930.

Kirjallisuutta

Klinge M. Ylioppilaskunnan historia III. Porvoo: WSOY 968, s. 94 (alaviite).

Pfaler AE. [E. W.] *Duodecim* 1885;1:13–5.

Pfaler A. Moniaita sanoja Suomen kansan muinaisesta ja nykyisestä lääkitsemis-opista. *Duodecim* 1888(a):129–39.

Pfaler A. Suomalaisten lääke- ja tautihaltioista. *Duodecim* 1888(b);4:113–18.

von Pfaler A. Pfaleriana. Suomen sukututkimusseuran julkaisuja 30. Helsinki 1976.

JAAKKO IGNATIUS
jaakko.ignatius@duodecim.fi